

Sagen sattes til Forhandling.

Vanggaard: Styrelsen af Grønland har siden Hans Egedes Tid gennemgaaende udviklet sig jævnt og naturligt. Den største Usikkerhed og Kritik har Handelsmonopolet voldt. Det blev etableret straks, og først havde Hans Egedes Kompagni Monopolet, men derefter overtog Regeringen selv Besejlingen og Missionens Opretholdelse. Resultatet var økonomisk meget uheldigt; man tænkte paa et vist Tidspunkt paa fuldstændig at opgve Grønland. Imidlertid var der en Købmand, Jacob Severin, født i Sæby i Vendsyssel, som fik Koncession af Regeringen 1734, og han bragte Grønland paa Fode og reddede Kolonien. Da hans Tid var forbi, blev Handelen overtaget af „Almindeligt Handelskompagni“ 1750. Dette store Handelskompagni havde tillige Handelen paa Finmarken, Island og Færøerne; men det gik særdeles uheldigt med Handelen for Kompagniet paa Grønland. I 1774 overtog Staten Handelen, og i 1776 fik vi en kongelig Forordning, hvorved Statens Monopolhandel og Landets Afspærring officielt fastsloges.

Monopolhandelen har stadig siden givet Anledning til Overvejelser. Allerede i 1788 blev der nedsat en Kommission til Overvejelse af Handelen og Muligheden for at fremskaffe Forbedringer. Det var i den store Reformperiode. Fra denne Kommission fremkom der ogsaa gode Forslag. I 1835 blev der nedsat en ny Kommission og i 1851 ogsaa en Kommission om Handelen og Monopolet. Folketingets Finansudvalg beskæftigede sig i Samlingerne 1855—56 og 1862—63 udførligt med Grønland og med disse Kommissionsbetænkninger og fremsatte en Kritik af, at de af Kommissionerne foreslaaede Reformere ikke var ført ud i Livet. Finansudvalget udtalte sig endvidere den Gang imod Monopolet. I 1863 fik vi en ny Kommission; den udtalte, at det var betænkeligt at opgve Monopolet, men stillede som Overgangsled Forslag om Frigivelse af visse Handelsartikler. I 1906 fik vi en ny Kommission til Undersøgelse af Handelens Drift og Virkemaade; fra denne Kommission stammer en hel Del Reformere i Handelen. Det er Handelsmonopolet, der i Tidernes Løb har givet Anledning til disse Overvejelser, og disse har ogsaa i Tidens Løb ført til betydelige Forbedringer af Handelen paa Grønland og Monopolets Forvaltning.

Med Hensyn til Administrationen fik den i 1782 en Form, som har bestaaet til den Dag i Dag, idet Grønland blev underlagt to Inspektører, som for øvrigt ved deres Virksomhed var nøje knyttet til Handelen. Der blev udstedt en fremskrednen Instruks for Handelen og dens Betjente, saa de indfødte blev beskyttet mod Udbytning og daarlig Behandling og fik Retspleje under Inspektørernes Overblik. Det var i den store Reformperiode, hvor vi fik saa mange heldbringende Reformere for hele Monarkiet, og man ser, at denne Reformperiode ogsaa udstrakte sin heldige Virkning til Grønland.

Det første Forsøg paa at drage Grønlænderne med ind i Administrationen og i det hele et for sin Tid fortrinligt Forslag fik vi gennem de i 1862 indførte Forstanderskaber. Initiativet dertil skyldtes Inspektøren for Sydgrønland, Dr. Rink — en Mand, hvis Navn bør mindes, naar vi taler om det grønlandske Styre —, der sammen med flere af Missionens Folk foreslog Indførelsen af Forstanderskaber, og Anledningen dertil var, at der havde været Hungersnød i Landet. Handelen havde ikke været ordnet ganske heldigt; man havde købt en hel Del Luksusvarer, men forsømt at forsyne sig paa rette Maade. Disse Forstanderskaber kom til at bestaa af Præsten, Kolonibestyreren, Lægen, men blev tillige tilsat med indfødte Grønlændere, væsentlig Distriktsforstandere. De fik Fattigvæsenet og Retsplejen under sig. Denne Ordning vakte Grønlændernes Tillid og Interesse, særlig ogsaa ved den Forbedring, den indførte af Retsplejen; det havde meget god Betydning og bestod, til Loven af 1908 indførte det nuværende kommunale Styre.

De kongelige Resolutioner og ministerielle Bestemmelser afløses omsider af Loven; den 1. April 1905 fik vi Loven om Ordning af Kirke- og Skolevæsen, og den 27. Maj 1908 fik vi Loven om Styrelsen af Grønland. Det var Sigurd Berg, der den Gang var Indenrigsminister. Han viste Landet en betydelig Interesse og berejste som den første danske Minister Grønland for personlig at sætte sig ind i Forholdene deroppe. Ved Loven af 1908 fik vi virkelig Selvstyre paa Grønland, idet vi fik baade Kommuneraad og Landsraad, Kommuneraadene for de mindste Administrationsomraader og to Landsraad for de større Administrationsomraader. Endvidere blev Handel og Administration adskilt, de havde før været samlet. Det sidste frem-